

Literaire wandeling 's-Hertogenbosch.

Door de eeuwen heen is er veel over 's-Hertogenbosch geschreven, was de stad een aantrekkelijke plaats om over te schrijven of gaf schrijvers inspiratie voor hun werken. De rijke geschiedenis en cultuurhistorie geven in verleden en heden veel reden tot het schrijven van verhalen, poëzie, lofdichten of klaagzangen.

Literatuur in al zijn aspecten vinden we terug in de geschiedenis van 's-Hertogenbosch. Deze wandeling wil hier iets van laten zien en laten opsnuiven.

DE WANDELING - [DIGITALE KAART](#)

We starten bij Het Hart van Brabant. Oorspronkelijke naam van deze gelegenheid in de jaren 40 en 50: 'De Bonte Os.' Anton van Duinkerken was regelmatig hier te vinden samen met andere schrijvers. In 1953 werd de naam van De Bonte Os veranderd in Het Hart van Brabant. Naar de meest gelezen dichtbundel van Anton van Duinkerken.

Anton van Duinkerken (1903 – 1968)

Pseudoniem van W. Asselbergs. Dichter, essayist, hoogleraar, literatuurhistoricus. Ontving in 1960 de Constantijn Huygensprijs. Priesteropleiding; hij verliet vlak voor zijn wijding het seminarie. Hij kreeg tijdens zijn opleiding een schrijfverbod en raakte daardoor in crisis. Was redacteur van de Tijd. Pennenstrijd met Menno ter Braak over geloof en rede en radicale afwijzing van Nationaal Socialisme. Hij werd door Duitse bezetter gegijzeld in kamp St.-Michielsgestel (8 mnd.) o.a. met Simon Vestdijk. (Zij hadden een gevaarlijke invloed op de mensen, vlg. de Duitsers) Hij was vanaf 1952 tot aan zijn dood hoogleraar Ned. Letterkunde aan KU Nijmegen. Daarvoor moest hij zijn lidmaatschap van de PvdA opgeven.

In zijn boek 'Brabantse herinneringen' beschrijft hij zijn jeugd in Brabant, geboren in Bergen op Zoom, zijn tijd als leerling in pensionaat Ruwenberg te St. Michielsgestel, zijn stap naar het seminarie en zijn besluit om daarmee te stoppen en Nederlands te gaan studeren in Nijmegen. 'Brabantse herinneringen' is met zijn schrijven over het Nederlandse katholicisme in de eerste helft van de 20e eeuw cultuurhistorisch van groot belang.

In de Middeleeuwen waren veel mensen ongeletterd en informatieoverdracht ging vooral via verhalen en beeldmateriaal. De Gotische Sint-Jan is rijkelijk bedeed met verhalend beeldmateriaal. Je zou er een dag aan kunnen besteden. We gaan binnen en buiten enkele voorbeelden bekijken.

In de hal bij de ingang *Torenstraat* van de Sint-Jan, zie je het moderne glas-in-lood raam vervaardigd door de kunstenaar Marc Mulders. De titel: Het Laatste Oordeel. Een moderne interpretatie vol symboliek in de werken van Jheronimus Bosch. Onderin is De Hel verbeeld, daarboven het Vagevuur en boven in de Hemel.

Als we de kerk inlopen richting hoogaltaar, kijk dan wat voor symboliek je tegenkomt. Wat valt jou op?

We kijken naar 'het alziend oog', zeer symbolisch.

'Het alziend oog' staat bekend als een Christelijk symbool. Het is te vinden in veel kerken en kathedralen. Het verwijst naar het alziend oog van God dat waakt over de mensheid. Van oorsprong komt het echter uit Egypte als symbool voor de zonnegod Horus. Het heeft ook vele anderen geïnspireerd, zoals de Vrijmetselaars en de Illuminatie. Het teken staat ook op de achterkant van een dollarbiljet.

Verschillende schrijvers schreven hierover of lieten zich hierdoor inspireren.

Bertus Aafjes

Zijn moeder kwam uit Den Dungen en hij was vaak in Den Bosch te vinden. Bertus Aafjes schrijft in zijn verhaal: 'op het wonderlijkste dak van Nederland' over een speurtocht met een oud opzichter boven de gewelven van de Sint Jan in Den Bosch. (Boek: De wereld is een wonder) "Ineens belanden zij op een houten vloering onder het koepeldak. 'Daar middenin zit het oog van God, dat je vanuit de kerk aan de zoldering van de koepel ziet' zegt zijn gids. 'Kan ik daarbij komen?' vraagt de jongen. 'Ja, maar het is niet ongevaarlijk.' En als de jonge Aafjes op zijn buik kruipend over de planken het oog bereikt ziet hij een opening ter grootte van een rijksdaalder. Hij kijkt erdoor: een ijzingwekkend eng gezicht: een vervormd perspectief van de vier pijlers die de koepel steunen, duizelig en luchtziek kijkt hij in een gotisch ravijn. Haastig trekt hij zich weer terug en laat het zien naar de mensheid beneden maar verder aan de Eeuwige over."

Ook **Harry Mulisch** heeft over het alziend oog in de St. Jan geschreven in zijn roman "De ontdekking van de hemel". Mulisch verkent de complexiteit van de menselijke geschiedenis en het goddelijke in dit epische werk en symbolen als 'Het alziend oog' worden gebruikt om diepe filosofische en spirituele ideeën uit te drukken. Hoewel de roman zich niet rechtstreeks concentreert op de St. Jan van 's-Hertogenbosch, gebruikt Mulisch de symboliek en kunstwerken die daarin voorkomen om complexer thema's aan te pakken en diepere lagen te verkennen.

Onder het oog van God beschreef **A.F.Th. van der Heijden** de Bossche Binnenstad in o.a. 'Engelenplaque' p.236-238: Hans ter Kuyl (is de Bossche dichter Hans Vlek) Er is een audiotour: www.afthwandelboek.nl van een literaire wandeling door zijn moederstad gebaseerd op fragmenten waarover A.F.T.h schrijft in enkel van zijn boeken.

A.F.Th. is geboren in Geldrop in 1951. Hij heeft meerdere romans geschreven die zich deels afspelen in Den Bosch, waaronder 'Vallende ouders' en 'Gevarendriehoek'. Den Bosch is de stad van zijn moeder.

We verlaten de Sint Jan bij het Zuiderportaal.

We lopen richting *Choorstraat* en zien hier op het toegangshek tweemaal het 'memento mori' symbool, een schedel met twee knekels. Dit hek staat voor het oude kerkhof en daar bleef je ook liever weg. Als we naar boven kijken zien we tussen de veelheid van versierselen het beeld van Hertog Jan (1252-1294) de eerste.

Hertog Jan van Brabant was een echte ridder: hij hield van vechten, hij was gek op vrouwen en hij maakte zonder moeite een liedje. Dat laatste lijkt vreemd voor een ridder, maar het kunnen maken en zingen van een lied hoorde er net zo goed bij als het bedreven zijn in vechten met zwaard en lans. Een ridder moest goede manieren kennen, en liederen maken was een daarvan. Jan van Brabant beheerste die kunst, zoals hij ook een uitstekende vechtersbaas was. Hoofse liefdesliederen schrijven was in de tijd van Jan van Brabant vooral een zaak van edelen: het was een verfijnde en elite kunst.

Lied van Hertog Jan I

Eins meien morgens fru was ich ufgestan.
In ein schoens boungartegin solde ich spilngan.
Da vant ich drie juncfrouwen stan.
Si waren so wolgetan.
Diu eine sang für, diu ander sang na:
Harba lori fa,
Harba harba lori fa,
Harba lori fa.

In de 20ste eeuw heeft Harrie Beex een lied hierover geschreven,

Het lied van Hertog Jan

Toen den Hertog Jan kwam varen
Te peerd parmant al triumfant.
Na zevenhonderd jaren,

Hoe zong men t' allen kant:
Harba lorifa, zong den Hertog,
Harba lorifa.
Na zeventhonderd jaren
In dit edel Brabants land.

Laatste couplet:
Hij is in Den Bosch gekomen,
Al in de nacht, en niemand zag't
En op de Sint Jan geklommen
Daar ging hij staan op wacht.
Harba lorifa, zong den Hertog,
Harba lorifa
En op de Sint Jan geklommen
Daar staat hij dag en nacht!

We lopen door de *Choorstraat* langs links Museum Slager, voorheen het kleinste kroegje van Den Bosch: "De Vierkante Meter", we lopen langs de voormalige Bossche Bibliotheek en we gaan linksaf bij het Vondelingenhuis. We zien daar een spreuk met een *chronogram*. Het jaartal is het jaar van de restauratie. (De rode Romeinse cijfers opgeteld is 1984)

In *Clarastraat nr. 3* is het schrijvershuisje van **Esther Verhoef**. Ze is geboren in Den Bosch in 1968. Ze schreef aanvankelijk dierenboeken. Ze schrijft psychologische romans en thrillers. Ze is Nederlands meest genomineerde en bekroonde thrillerauteur. Ze woont met haar gezin afwisselend in Nederland en Frankrijk.

Op de ruit van dit pand staat de volgende tekst van Hans Andreus (schrijver, dichter) gegraveerd:

'Je bent zo mooi anders dan ik
natuurlijk niet meer
of minder
zo mooi anders
ik zou je nooit anders dan anders willen'

Verspreid over de hele binnenstad vinden we dichtregels op de huizen (Clarastraat 10) Straatpoëzie vanaf 1998; hiervoor werd subsidie verstrekt, nu niet meer, waardoor sommige zijn onder geschilderd en verdwenen.

Vormgeving en uitvoering: André Megens, grafisch ontwerper; geestelijk vader: Jan Bruens (directeur VVV) (<https://www.denbosch-cultuurstad.nl/Categorie/Meeneempoezie>)

VOGEL
Stilte is een brug op vleugels
Niet dat een vogel vliegt verbaast
Maar dat hij het geruisloos doet

We gaan op het eind recht naar de *Hinthamerstraat*. Vòòr het 'Inloopschip' op de stoep lezen we de volgende tekst van Stijn van de Ven:

Wonen moet je
Zwerven doe je
maar kiezen kan niet

In 1996 werd een straatpoëziewedstrijd uitgeschreven in 's-Hertogenbosch. Uit de honderden inzendingen werden er 30 geselecteerd die in aanmerking kwamen om in stoeptegels gehakt te worden en gelegd in de Hinthamerstraat en Hinthamerpromenade. We komen er enkele tegen. (Cultureel Brabant CuBra bikkelharde Poëzie 's-Hertogenbosch hinthamerstraat)

Ook in deze straat: In 1966, het jaar van de overzichtstentoonstelling van Jheronimus Bosch, is het initiatief genomen om namen van de huizen in de tijd van Bosch weer op de huizen te plaatsen. De huizen hadden in die tijd geen nummering maar werden bij hun naam genoemd.

Bij de Fijnproever gaan we rechts de *Monseigneur Prinsenstraat* in. Op de zijmuur lezen we een gedicht waarvan de titel is weggevallen.

Deze luidt: GheQuetst, gedicht van een anonieme dichter uit de 14^e eeuw

ben ic van binnen,
Doorwont mijn hert so seer,
Van uwer ganscher minnen
GheQuetst so lanc so meer.
Ice en can gherusten dach noch nachte;
Waer ic mi went, waer ic mi keer,
Ghi sijt alleen in mijn ghedachte.

Links zien we het Jheronimus Bosch Art Centre. Het is een eerbetuiging aan de Bossche kunstenaar waar bezoekers hier al zijn werk en zijn leven kunnen verkennen.

Links om.

In de voormalige Azijnfabriek, achter het Groot Tuighuis, hield A.F.Th van der Heijden in 1991 een lezing. In deze contreien, woonden zijn grootouders en zijn moeder Catharina van der Graft. Hier was er toen een echte volkswijk.

Haar ouders trouwden toen zijn moeder 2 was en zij werd door hen als een buitenechtelijk kind beschouwd; onder het eten had ze aan tafel een staanplaats. En later werd ze van school gehaald om het huishouden te doen terwijl haar moeder op de bank lag.

Links om naar Reinier van Arkel. **Hans Vlek**, dichter, (Amsterdam 1947 – Den Bosch 2016) verbleef hier op het eind van zijn leven. Gedicht naast voordeur. (Enkele gedichten van Hans Vlek: [https://www.dbnl.org/tekst/ maa003196701_01/ maa003196701_01_0085.php](https://www.dbnl.org/tekst/maa003196701_01/maa003196701_01_0085.php))

Eind links naar de *Hinthamerstraat*. Op 164 "Ganzenpoort" was ooit het Fraterhuis van de broeders van het Gemene (= gemeenschappelijk) Leven. -Hier ligt een keramische tegel- Dit was geen echt klooster, maar een leefgemeenschap van ongehuwde mannen die - zonder kloostergeloften af te leggen - een religieus leven leidden. Aan het Fratershuis was een soort

internaat verbonden, waar leerlingen van de Latijnse School woonden en opgevoed werden door de fraters. Het was verdeeld in het Arme Fratershuis (voor arme studenten) en het Rijke Fratershuis; Erasmus verbleef in het laatste huis. Later zou Erasmus verklaren, dat hij bar weinig had opgestoken in Den Bosch. **Desiderius Erasmus** woonde hier korte tijd, slechts 3 jaar en volgde waarschijnlijk de Latijnse school in de Kerkstraat (achter 73-75). Hij was een onwettig kind van een priester en diens huishoudster. Zijn ouders overleden vroeg en hij werd voor studie naar 's-Hertogenbosch gestuurd. (Bekendste boek: 'Lof der zotheid', Hij was een groot humanist die de spot dreef met egoïsme, ijdelheid, dwaasheid, schijnheiligheid en kortzichtigheid. Zijn pijlen richt hij op vorsten hoogwaardigheidsbekleders en de kerkelijke mores.

In 1630 woonde hier Johan Gans, de opkoper van kloosters (eerste projectontwikkelaar, samen met Frans Blom)

We gaan de *Schilderstraat* in; straat waar tot begin 2000 prostitutie plaatsvond. Na lange tijd werd dit toen door de gemeente hier uitgebannen. Op de stoep de volgende tekst:

“De zaadcel van de heer
Komt bij het eitje van de dame” Marieke van Poll.

In *Schilderstraat* op nr 11 in de ruit gegraveerd gedicht

Hier zag je in grote lijstjes
vaak hele mooie meisjes
kwam er een heer doorhene
dan showden zij hun ranke benen
ze gaven met hun oog een knipje
dat zij vrij waren voor een wipje
het waren de meisjes van plezier
je vindt ze overal maar niet meer hier.

We komen bij een huizenhoge 'Eva', een fresco (een 'vrij vertaald' fragment uit De tuin der Lusten van Jeroen Bosch) In het werk van Jeroen Bosch was hij een meester in de *beeldtaal en symboliek*. Eva staat hier als naakte oermoeder van de mensheid. Als speels element heeft de ontwerper een vogelkooitje rond het gezicht van Eva aangebracht. Had in de 17^e eeuw een bepaalde betekenis: was de kooi open dan was de vrouw geen maagd meer. Verder wordt het liefdessymbool uitgedrukt in de vorm van de kolibrie met het gouden hartje. Plantmotieven en fabeldieren symboliseren de cyclus van het leven en de harmonie tussen mens en dier.

Binnendieze Groote Stroom Over de Binnendieze zijn boeken en gedichten vol geschreven. Ik noem hier in ieder geval: **Walter Breedveld** (eigen naam: **Petrus van den Bogaert**) Hij werd de productiefste Brabantse romanschrijver van na de Tweede Wereldoorlog. Romans vooral gesitueerd in omgeving van 's-Hertogenbosch. (o.a. De Kievitten. Hexpoor, Sandra, Meerwijk) Zijn roman De Kievitten beschrijft prachtig het leven van een Binnendieze schipper/schoonmaker en zijn familielevens.

Ook gedichten over de Dieze zijn er door de eeuwen heen. Hier, op de brug van de Zusters van Orthenpoort, een gedicht Lidy Peters:

AAN DE DIEZE

Dit kalme water stroomt al zoveel jaren
langs en onder oude stenen door
ze laat mij keer op keer verbazen
over de stilte die ik in haar hoor.

Ze stoort zich niet aan alle blikken
laat zich slechts strelen door de wind
opent weids haar waterarmen
voor ieder die haar spiegel vindt.

Ik zoek in haar mijn moeders ogen
haar kinderstappen langs de wal
heeft zij zich hier, zoals ik nu,
over de brug gebogen?

Het water weet, het water zwijgt en
rimpelt dromend door haar stad.

Lidy Peters, 2008, Dichten Aan De Dieze.

We lopen naar en door *de Boerenmouw*

We zien, als we over het binnendiezebruggetje lopen zowel links als rechts andere binnendiezebruggetjes. Aan de rechterkant zien we de Brug der Zuchten. Deze verbond het meisjes Marialyceum en het jongens St. Janslyceum.

Beeldend kunstenaar, fotograaf en dichter Frans de la Cousine woonde in de zestiger jaren in dit straatje en vanuit zijn huis trok een groep dichter (o.a. Frans Kuipers, Peter H. van Lieshout en Hans Vlek) begin augustus 1966 luid declamerend richting station om de slecht verkochte poëzie van een van hen gratis aan de man te brengen. Ze lazen later vaak voor op de *Markt*, aan de voet van het standbeeld van Jeroen Bosch. De politie begreep de poëzie niet zo goed en joeg en sloeg dit PROVOcatieve gebeuren uiteen. De politie greep wel meer op brute wijze in. Toen Ewald Vanvught zijn roman 'Een bijzonder vreemde dief' uitgaf, maakte hij het mee dat de politie in Den Bosch de boekhandelaren ging adviseren het boek maar niet te verkopen; het zou zedenkwetsend en beledigend zijn.

Weer in de *Hinthamerstraat* gaan we rechts richting Sint Jan. Daarnaast aan de rechterkant: 't Bonte Palet'. Vroeger heette het café 'Willy's Bonte Palet', vernoemt naar de toenmalige artistieke kastelein Willy Esveld en onder die naam ook te vinden in het werk van A.F.Th. (p 367 en p 356 en p 362 van: Vallende Ouders) Hij beschrijft meerdere Bossche cafés: De Blauwe Druif (nu: De Druif) en de Big Pink (nu: Baron's Lodge.) De Sint-Pieter en Sint Leonarduskerk waarover hij schrijft zijn beide met de grond gelijk gemaakt evenals de kunstacademie op Zuid.

Aan de overkant *Hinthamerstraat 72-74* zien we de Stadsbibliotheek 073
Daarnaast cultureel centrum Muzerije.

Inez van Dullemen (geen Bossche) herinnert zich in 'Vroeger is dood' het ouderlijk huis van haar vader in de Nieuwstraat (de volgende zijstraat waar we niet langskomen)

"Ik kijk naar zijn jeugdportret: een jongen in een kuitbroek, met ronde verbaasde ogen en dicht krulhaar, een eersteklasser op het gymnasium in het Roomse Den Bosch..."

Torenstraat We komen weer langs de ingang van de St Jan aan de Torenstraat

Kerkstraat We gaan rechts de Kerkstraat in.

De eerste Latijnse school stond hier links, achter 73-75, en daarnaast de eerste drukkerij in Den Bosch die was van Gerard van der Leempt in de Kerkstraat. Hij werkt tussen 1484 en 1488. Zijn eerste Nederlandstalige boek: *Boeck van Tondalus vysioen* (1484)

In de 16^e eeuw waren hier talrijke boekdrukkers en -verkopers gevestigd, niet zo verwonderlijk, als je beseft dat er in de buurt van een kerk veel heiligenlevens en bijbels gedrukt moesten worden.

Bij het poortje (*Kerkstraat 58*): *Het rederijkersstraatje*.

Rederijkers:

Liefhebbers van literatuur, ze kwamen samen in een rederijkerskamer, schreven gedichten en toneel, lazen deze voor en discussieerden erover.

De factor (de hoofdschrijver) schreef gedichten in opdracht van de stad, bij belangrijke gebeurtenissen.

Hij schreef ook het toneelstuk voor een landjuweel (rederijkersfeest waarbij onderlinge wedstrijd tussen aantal rederijkerskamers.)

Dit poortje geeft toegang tot het Rederijkersstraatje dat in de 18e eeuw leidde naar het pand "de Retoriekamer", een voormalige R.K.-schoolkerk waar de Bossche Rederijkerskamer "MOYSES' BOSCH" tot 1740 voorstellingen gaf.

Boven dit poortje het blazoen van de rederijkerskamer "MOYSES' BOSCH" Souvereine Hoofdkamer van Rhetorica voor Noord-Brabant, aangeboden door de ING-bank bij gelegenheid van het 500-jarig bestaan.

Burgemeester Mr.Dr. A.G.J.M. Rombouts onthulde op 4 oktober 1996 dit bronzen blazoen waarop het brandende braambos is te zien waar God tot Mozes sprak. Hieraan ontleent de kamer haar naam: "MOYSES' BOSCH"

Moyses Vierighe Bosch (het brandende braambos van Mozes) wordt in 1530 voor het eerst vermeld. In 1561, tijdens het vierde landjuweel, dit keer in Antwerpen, deed Moyses Bosch mee. Dit landjuweel betekende drie weken feest. Op het landjuweel behaalden zij de hoogste prijs, 42 ons zilver, met hun toneelspel. Jeroen Olyslaegers schreef de roman 'Wildevrouw', waarin dit landjuweel van Antwerpen een rol speelt.

Het volgende landjuweel zou door de winnaars, de Bosschenaren georganiseerd worden. Dat is echter niet doorgegaan door de strijd die in de Nederlanden uitbrak, de Opstand die 80 jaar zou duren.

Hier in de straat woonde **Jeroen Brouwers** zelf zegt hij: 'zo'n 50 passen vanaf de Sint Jan.' Hij is geboren in 1940 in Batavia. Zijn ouders woonden daarvoor in 's-Hertogenbosch waar hij na de jappenkampen ook komt te wonen. Hier woont hij in deze straat tot zijn 10^e waarna hij naar een pensionaat moet van zijn ouders (Ruwenberg in St Michiels-Gestel) Hij kijkt op zijn Bossche leven terug in o.a. 'Het verzonkene'. Ook in zijn memoires: 'Alles echt gebeurd' Hij heeft geen prettige jeugd gehad en dat zal zijn latere verdere leven en schrijven meebepalen.

In 2018 ontvangt hij het eredoctoraat van de Radboud Universiteit Nijmegen

Het ouderlijk huis van **Ewald van Vught** staat tegenover het voormalige postkantoor.

Hij is geboren in 's-Hertogenbosch in 1943. Auteur en fotograaf. Romandebuut: *Een bijzonder vreemde dief*

Van 1964 tot 1967 maakte Van Vught voor het wekelijkse VARA-radioprogramma *Uitlaat* reportages met Wim de Bie.

Uit: Kind van Rock & Roll. Mijn leven als jonge aap:

'Daar rende ik voor mijn leven door de straat van mijn jeugd, langs mijn geboortehuis, achtervolgd door een woedende 'wout' (Bosch' voor smeris). Voor het postkantoor stond het paar eeuwige schimmen, in doeken gehuld. Over onze rennende voeten in de stille straat riep een van hen met heldere stem luidkeels: 'Het is die jongen van Vanvught!'

Rechts af *Gasselstraat* in.

Eind Linksaf *Hinthamerpromenade*;

Recht *Gasthuisstraat* naar de Gasthuispoort (1661), de toegang tot het Gasthuis, met heiligenbeelden Vincentius en Elisabeth en het wapen van de stad Ook zien we het loketje waar de armen en bedeeden hun medicijnen konden verkrijgen;

De trap af langs de Grote stroom

We komen bij De Knillispoort, een politiek-cultureel centrum waar in het verleden literaire café-avonden gehouden zijn met onder andere Hans Vlek.

Ik wil op deze plek graag iets vertellen over **Coen Free**

(Geboren en overleden in 's-Hertogenbosch (1945 – 2017) Literatuur historicus.)

Coen begon bij uitgeverij Malmberg, waarna hij leraar Nederlands werd aan de Reeburg MAVO in Vught. Hij was geen doorsneeleraar. Om zijn lessen te verlevendigen ging hij met de

leerlingen op bezoek bij bekende schrijvers en cabaretiers uit die tijd: Toon Kortooms, Simon Carmiggelt en A. den Doolaard. Het werd De literaire snufferd, een levensechte kennismaking met de wereld van literatuur en cabaret. Leerlingen bespraken teksten, interviewden de hoofdpersoon en ontvingen ze op school.

1984: adjunct-directeur van de Dag-Avondmeao, later directeur. De school groeide in de jaren uit tot een van de grootste en meest innovatieve dagavondscholen van Nederland; later Koning Willem I College. Hij. Ontpopte zich tot een van de meest spraakmakende directeuren van het Nederlandse beroepsonderwijs van v
Aan de stamtafel van Knillispoort heeft hij, samen Nort Lammers van Kring Vrienden van 's-Hertogenbosch en Peter Jan van der Heijden van het Stadsarchief, in 1980 Boschlogie opgericht. Hij schreef verhalen en gedichten en was (mede)samensteller van 's-Hertogenboek een serie jaarlijks verschijnende bloemlezingen en verhalen uit de geschiedenis van 's-Hertogenbosch. In november 2016 houdt Coen Free zijn laatste openbaar college. Hij presenteert zijn Crealucion, één groot pleidooi voor aandacht voor creativiteit in het onderwijs. In Crealucion onderbouwt Free hoe we ons onderwijs kunnen veranderen, zodat alle kinderen de kans krijgen zich te ontplooien. En hoe we creatieve denkvaardigheid kunnen bevorderen, ten dienste van onze samenleving.

Even terug naar het *Herman Moerkerkplein* Dit pleintje is genoemd naar de bekende Bossche tekenaar, illustrator en schilder, Herman Moerkerk.

Op dit plein kunnen we de restauratie van de stadsmuur en de waterpoort zien. We zien Dieske en het minnepaar. Gemaakt naar een gravure van Alard du Hamel die bouwmeester was van de Sint-Jan.

Tijdens het 800-jarig bestaan van de stad werd hier een openluchtstuk opgevoerd: 'De Winterrepubliek', dat zich afspeelt tijdens de beeldenstorm in 1566.

Rechts van de ronde waterpoort was het gebouw van toneelvereniging de rederijderskamer 'Moyses Bosch' Zij hadden hier hun verblijf en speelruimte tot ongeveer 2015.

We gaan links het *Rozemarijnstraatje* in waarbij we op het eind de contouren van de eerste stadspoort, de Leuvense poort later Gevangenenpoort zien.

Via *Hinthamerpromenade* lopen we naar de *Markt* en zien het Huis van Bosch, Markt 29 Het huis waar de ouders van Jeroen Bosch woonden en werkten en waar Jeroen opgroeide. Over Jeroen Bosch is veel geschreven. Eindeloze studies van zijn werken maar ook verhalen. Na 1888 (tot ongeveer 1894) huurde Alphons Diepenbrock, de componist, er een kamer op de eerste verdieping toen hij docent werd aan het gymnasium aan het Nachtegaalslaantje. Hij ontving dichters en literatoren als Jacques Perk, Willem Kloos en Herman Gorter.

Dit is ook de plek waar ik aandacht wil hebben voor de veelheid van schrijvers die de stad 's-Hertogenbosch als middelpunt of belangrijke factor in hun boeken belichten. Ik denk o.a. aan *Marianne Keser*, die met haar historische romans 'Anna van Hambroeck', 'Lieve vrouwe', 'Vuurvlinders boven het water en vuurplein' en het meesterteken, maar ook een reeks prachtige kinderboeken heeft geschreven.

Lea Smulders schreef meer dan 100 prachtige kinderboeken, waaronder de serie van Pietje Prik en ook de tv serie Narretje Notedop.

Rob Manders schreef de historische roman: 'In de schaduw van de moerasdraak'. Een spannende thriller schreef René van Rijckevorsel: 'Zwanenbroeders'. Walter Breedveld met historische romans: 'De kieviten, Hexpoor, Sandra en Meerwijk. *Peter Jan van der Heijden* en *Henny Molhuizen* zijn beroemd in Den Bosch om hun anekdotes over de Bossche Geschiedenis. Ook *Eric Alink* de stadskronieker wil ik hier niet onbenoemd laten. Vaak gaan zijn columns over de 'onopgemerkte stervelingen' en de vergeten hoeken van de stad. Als-ie het nodig vindt, neemt hij het stadsbestuur met kracht van argumenten op de korrel. Verder schrijft hij zogeheten 'tussentijdse teksten' over actuele zaken, zoals over de Bossche avondklokrellen in 2021.

De lijst is te lang, we zouden dit geen wandeling meer kunnen noemen als alle schrijvers aan bod moeten komen. Als aanvulling zal ik op het eind van de wandeling een uitgebreider lijst van schrijver toevoegen.

Voordat we de Ridderstraat inslaan komen we langs eet- en borrelcafé 'De Druif', v/h De Blauwe Druif. Dit Pand op de hoek van de Markt met de Kolperstraat heeft in het fries van de kroonlijst in 1760 de vijf klinkers AEIOU aangebracht door de drukker/uitgever H. Palier. Het huis kreeg deze naam in 1741. Voorheen heette het 'De Druckerij'. Al in de zeventiende eeuw was er de drukkerij van C. Palier gevestigd.

Ridderstraat

We lopen door de Ridderstraat. In deze straat wordt op donderdag vóór carnaval de 'Stêên of Fêêm onthuld. Deze steen vormt een eerbetoon aan hen die een belangrijke rol in Oeteldonk spelen. Het is een Oeteldonkse persiflage van de wereldberoemde Walk of Fame in Hollywood.

Achter het stadhuis

We lopen de straat in: Achter het stadhuis. En slaan links af in het steegje van het *Lombardje* aan het eind van het steegje (bij het v/h huisje van Janus Borgs, gaan we rechts het *Klein Lombardje* in. Links naar de *Wolvenhoek*. We passeren 'De Graven van Leuven' een referentie naar de in 2012 750-jarige stedenband van Leuven met 's-Hertogenbosch. Toen 's-Hertogenbosch stadsrechten werden toegekend (rond 1185) kreeg het - in juridische zin - draagster van overheidsrecht. Met daarbij als formele kenmerken: een eigen bestuur, wetgeving en rechtspraak. Als er in 's-Hertogenbosch in zaken van bestuur of rechtspraak problemen waren of men wist niet precies hoe te handelen, kon het Bossche stadsbestuur altijd naar Leuven om advies in te winnen. De wetsteksten van het Bossche stadsrecht zijn ontleend aan die van het stadsrecht van Leuven. De teksten zijn ons bekend; ze zijn de oudste van Nederland.

Anne Frankplein De naam van dit plein is niet toevallig gekozen: als we even naar links, de *Prins Bernardstraat* inlopen, zien we de voorkant van de voormalige synagoge uit 1826. Op 167 de steen met de spreuk: 'En mar kwaojtonge'

We lopen naar de achterkant van de synagoge. Hoe het er hier heeft uitgezien, lezen we in 'Kaplan' van de in Den Bosch geboren en getogen schrijver **Leon de Winter** Geboren in Den Bosch op 24-02-1954.

Uit: Kaplan: "De deur van de synagoge zat op slot. Kaplan klopte erop, drukte op de bel, maar God's huis bleef gesloten.

De synagoge lag in de Prins Bernardstraat, in het oude stadsdeel dat door de wallen werd ingesnoerd, maar was aan de buitenkant nauwelijks als kerk te herkennen. De toegang tot de synagoge, twee houten deuren, bevond zich aan de straatkant van een bescheiden appartementengebouw, dat misschien een aar of vijftig groot was. Halverwege het rechthoekige gebouw uit strak, ornamentloos baksteen, stonden in de voorgevel Hebreeuwse lettertekens en een davidster. Daaronder probeerde Kaplan zich toegang te verschaffen tot de synagoge. De eigenlijke gebedsruimte bevond zich aan de achterkant en was veel ouder dan het vrij recente flatgebouwtje, dat in feite voor en gedeeltelijk over de synagoge gebouwd was.”

De schrijver, columnist en filmproducent **Leon de Winter** is de tweede zoon van de Bossche handelaar Moos de Winter en Johanna Zeldenrust. De familie overleefde als enige in de familie de terreur van de nazi's. Op elfjarige leeftijd stierf de vader van De Winter aan een hartaanval. Toen hij twintig was, ging Leon naar de Filmacademie in Amsterdam. De Winter was in zijn studieperiode al begonnen met schrijven. Medio jaren tachtig verscheen zijn roman Kaplan. Naar aanleiding hiervan werd hij geïnterviewd door schrijfster Jessica Durlacher die later zijn echtgenote zou worden. Zij kregen twee kinderen. De roman Kaplan heeft sterke autobiografische kenmerken zoals de jeugdjaren van de hoofdpersonage Kaplan in zijn geboorteplaats Den Bosch dat ook de geboorteplaats is van de auteur. Ook komen de karakters van de ouders van Kaplan sterk overeen met de ouders van De Winter.

We lopen via *Sint Bernardstraat* naar de *Zuidwal* en steken voorzichtig de weg over, naar *Bastion Oranje*.

We kijken uit over *De Bossche Broek*. We zien de toren van de kerk en de toren van kasteel Maurik waar Frederik Hendrik in 1629 bij het beleg van 's-Hertogenbosch zijn hoofdkwartier had en de stad en wijde omgeving kon overzien en verkennen. Hier zien we de plek waar hij na 4 maanden belegering de stad binnendrong. De onoverwinnelijke Moerasdraak was verslagen. Dit was in de Tachtigjarige oorlog

Joost van den Vondel (1587 – 1679) vond het prachtig dat de Spanjaarden verdreven werden en dat de papen eens goed op hun donder kregen en dat priesters en kloosterlingen de stad moesten verlaten. Hij prijst Frederik Hendrik die veroverd heeft 's-Hertogenbosch.

Neen, 't is geen held van d'oude tijd,
't Is Frederick Hendrick, die den nijd
En al die hem sijne eer misgunnen,
Door moedigh worstlen heeft verwonnen:
Die d'Oldenzeelsche vesten dwong:
Die Weszel innam met een sprong:
En Grol heeft tot sijn winst gestreecken;
Dat tweemaal 't leger op sagh breecken:
Die met sijn volck te voet, te ros,
Veroverd heeft 's-Hertogenbosch;
Oh groote winst van weinig weeckern!
Kon dien Moerasdraak dan met spuwen
Van vier en voncken, vlam en roock,
Met overyslijk, ysren Spook,

Zijn vyand niet ten poel uyt jaegen,
Dit ondier oorzaak veeler plaegen,
Staegh knabbelde heldenbeen verwoed.

Uit: 'Zegezang'.

EINDE WANDELING.

Louis Baudoin – louisbaudoin@me.com

Er is het nodige materiaal verschenen waar ik me door heb laten inspireren en waar ik dankbaar gebruik van heb gemaakt.

Ik noem hier en dank hen:

- Literaire wandelroute 's-Hertogenbosch van Gerard Monte
- 's-Hertogenbosch en A.F.Th. van der Heijden, een literaire wandeling door zijn moederstad. Door Cees Slegers en Cor Swanenberg
- Presentaties en stadswandeling behorend bij "'s-Hertogenbosch geBoekt' een module van Boschlogie III, door Nik de Vries
- Diverse informatie uit www.bossche-encyclopedie.nl
- Informatie uit Boschlogie I – II

Hieronder de plaatsen waar de gevelgedichten te vinden zijn en een globale lijst van schrijvers die in Den Bosch geboren zijn en of over Den Bosch geschreven hebben

Uitgevoerde gevelgedichten. Vanaf 1998

Vormgeving en uitvoering: André Megens, grafisch ontwerper
Geestelijk vader: Jan Bruens (directeur VVV)

01. zijgevel van boekhandel Adr.Heinen, Krullartstraat/Kerkstraat:

tekst van Franz Kafka: Een boek ...

02. zijgevel modezaak, Kerkstraat/Korte Putstraat:

gedicht van Willem Hussem: Op het onbeschreven blad ...

03. gevel restaurant De Veste, Molenstraat:

gedicht van Jan Emmens: De slaap is als een brug ...

04. zijgevel van woning Postelstraat/Uilenburgstraatje:

gedicht van Chr.J.van Geel: Welbekend vogeltje

05. gevel Oude Dieze 19:

gedicht van Armand Van Assche: De hand van vader

06. gevel van woning St.-Janskerkhof 7: gedicht van M.Vasalis: Vlinder

07. gevel van woning Volderstraatje/Verwersstraat:

gedicht van Harry Mesterom: Wind

08. St.-

Jacobstraat/Hinthamerstraat: zijgevel

gedicht van K.Schippers: De invloed van matige wind op kleren

09. zijgevel van restaurant Tante Pietje, Korte Putstraat 14-16:

gedicht van Hans Vlek: Als ik sterf ...

10. zijgevel café De Keulse Kar, Hinthamerstraat/St.Janskerkhof:

gedicht van Bernlef: Liefdesgedicht

11. Guardianenhof, Snellestraat 51:

gedicht van Daaldreef: Pleisterplaats
12. zijgevel 'Rots-Vast', Vughterstraat 150:
gedicht van Lucebert: ik draai een kleine revolutie af ...
13. zijgevel woonhuis Hof van Zevenbergen 7:
gedicht van Jan Arends: Er zullen witte dieren ...
14. hoek Vismarkt/Korenbrugstraat:
a. gedicht van Toon Tellegen: Een man dacht
b. randschrift: Dat gaat naar Den Bosch toe ...
15. Stadskantoor, tweezijdig gegraveerd op glasplaat over de Binnendieze:
gedicht van Willem Hussem: je zou de rust moeten hebben ...
16. gevel Klein Lombardje 8:
gedicht van Roland Jooris: Minimal
18. gevel Capucijnenpoort 8: |
gedicht van Paul van Ostaijen: Marc groet 's morgens de dingen
19. Zijgevel Clarastraat 10:
gedicht van van Chr.J.van Geel: Vogel
20. Pand Reinier van Arkel Windmolenbergstraat
gedicht van Adriaan Roland Holst: In gevaar

Hieronder een (niet volledig) overzicht van schrijvers die met 's-Hertogenbosch verbonden zijn.

Anton van Duinkerken zie Wandeling

Bertus Aafjes zie Wandeling

A.F.Th. van der Heijden zie Wandeling

Hans Vlek zie Wandeling

Jeroen Brouwers zie wandeling

Jeroen Thijssen Woont in Den Bosch. Heeft verschillende romans en verhalenbundels op zijn naam staan. Zijn roman 'Solitude' speelt zich af in Den Bosch en beschrijft het leven van een jonge muzikant in de stad rondom de staatjes in de Uylenburg en de Verwerstraat.

Tjeerd Henstra heeft zich gespecialiseerd in historische romans die zich afspelen in Den Bosch. Zijn boek 'Moord in de Sint Jan' is een spannende detective.

Thomas Olde Heuvelt uit Den Bosch is genomineerd voor de The Hugo Awards. Dat is een Amerikaanse prijs voor het beste fantasy-thrillerboek. Olde Heuvelt: "The Hugo Awards is de Oscars onder de fantasy-horrorboeken." Een eerdere winnaar was J.K. Rowling, de schrijfster van de Harry Potter-serie.

Vrouwkje Tuinman

gedichten, poëzie, romans, verhalen. Literatuur en muziek komen samen in 'Afscheidstournee' uit 2016 over Paganini.

Geboren op 14 september 1974 in Den Bosch

Esther Verhoef-Verhallen

Boeken over dieren, romans, thrillers, verhalen

Ze heeft een schrijvershuisje in de Clarastraat (wandeling)

Geboren op 27 september 1968 in Den Bosch

Jan Hendrik Leopold

Classicus, poëzie

Geboren in 1865 in 's-Hertogenbosch

Marie Koenen

Streekverhalen en novellen met name voor katholiek Nederland

Geboren in 's-Hertogenbosch 1879

Henk Teulings

Bedacht de figuren Janus en Bet (beeldje Visstraat) en becommentarieerde via hun tweespraak 15 jaar lang de kleine en grote gebeurtenissen in de stad. Zijn columns verschenen wekelijks in het Bosch geschreven dialect.

Bosschenaar: 1900 – 1972

Walter Breedveld (Petrus van den Bogaert)

Onder zijn pseudoniem werd hij de productiefste Brabantse romanschrijver van na de Tweede Wereldoorlog worden. Romans vooral gesitueerd in omgeving van 's-

Hertogenbosch. (o.a. De Kievitten. Hexpoor)

Geboren in 's-Hertogenbosch 1901 – 1977

Niek de Rooy

Bosschenaar in hart en nieren, schreef veel over 's-Hertogenbosch maar vóór de

Bosschenaar. Schrijver en regisseur van ieder jaar terugkerende Bossche Revue in sappig

Brabants ten tonele gebracht (26 keer, de laatste in 1985)

Geboren in 's-Hertogenbosch 1901 – 1984

Nik de Vries

In Den Bosch geboren. Neerlandicus. Hoofdredacteur Kringnieuws en Bossche Kringen en hij

is ook verantwoordelijk voor veel artikelen en interviews in deze bladen. Schrijver en of

medeauteur van verhalen rondom de Sint Jan en een boek over de luchtboogfiguren van de

Sint Jan. Geeft voor Boschlogie III de module: 's-Hertogenbosch geBoekt.

Paul Vlemminx

Geboren als Ferdinand Smulders in Schijndel in 1907, overleden in 's-Hertogenbosch in 1972.

Schreef gedichten onder zijn pseudoniem. Was gespecialiseerd in onderzoek naar oude

Bossche Protocol (1375 – 1500) en maakte archieven toegankelijk.

Joep Naninck

Geboren in Tilburg in 1914 en overleden in Vught in 1995.

Sloot zich in 1935 aan bij beweging Brabantia Nostra die zich inzette voor culturele verheffing, emancipatie en versterken van zelfbewustzijn van de Brabanders. Opgepakt in 1942 door de Duitsers en overgebracht naar Beekvliet. Deze tijd in het kamp viel hem zwaar en hij gaf hier vorm aan door gedichten te erover te schrijven. In Hart in ballingschap: Verzen uit het gijzelaarskamp 1942 – 1943. Werd hoofdredacteur van voorloper van Brabants Dagblad.

Ivo van Dinther

Geboren in Geffen in 1915; overlede4n in Boxmeer in 2001.

Schreef verhalen en gedichten, ook in het dialect. Ook tekende en schilderde hij.

Domien van Gent

Kunstcriticus en promotor/organisator tentoonstellingen. Verzamelaar van kikkers (oetels) en Bossche spreuken; die later op gevelstenen door de binnenstad van 's-Hertogenbosch zijn geplaatst, zoals: Oe gotte kèk daor, Wè's dè nouw, Kèk naor oew eige...

Jan van Sleeuwen

Geboren in Made in 1918, overleden in Vught in 2003

Teruggekomen van het seminarie Beekvliet studeerde hij Nederlands en werd leraar aan het Sint-Janslyceum (1946) Gedichtenbundels en teksten voor plaatselijke musicals.

Jeroen van Wilgen

Geboren in 1919 als Piet van Overschie in Honselersdijk en overleden in 's-Hertogenbosch in 1996.

Publiceerde 3 bundels Bossche gedichten.

Lea Smulders

Geboren en overleden in 's-Hertogenbosch (1921 – 1993)

Schrijfster van kinderverhalen en meer dan 100 boeken.

Het populairst werd ze misschien door haar eenvoudige verhaaltjes over grappige of bijzondere mannetjes als Pietje Prik, Meneertje Verkeerd, Narretje Notedop en de clown Kito

Chri Stellweg

Geboren in Nijmegen en overleden in 's-Hertogenbosch (1922 – 2006) Schreef ruim 25 jaar onder de naam Saartje Burgerhart columns in De Volkskrant. Haar bekendste boek: De aarde verlaten.

Carel Swinkels

Geboren in 1921 in Amsterdam en overleden in Nuland in 1996.

Werd leraar aan het Marialyceum. In 's-Hertogenbosch runde hij het Literair Café

Hij schreef met name over Noord-Brabant en de Brabanders

Groot promotor van Brabantse schrijvers

Jan Elemans

Geboren en overleden in Ravenstein 1924 – 2019

Recensent van boeken in Brabants Dagblad

Schreef een Peelroman, *Groeten uit het land van at en moem*, en enkele dichtbundels

Wim Kersten

Geboren en overleden in 's-Hertogenbosch (1924 – 2001)

Componist, tekstschrijver en zanger. Hij werd vooral bekend als lid van De Twee Pinten, later als tekstschrijver van chansons

Bekende liedjes: *Bij ons staat op de keukendeur* (1969), *Geef mij de liefde en de gein* (1971), *Op woensdagmorgen (Krijg je rode rozen)* (1976), *Bloemetjesgordijn* (1980)

Ef Leonard

Geboren als Frans Leonard in 1924 en overleden in 's-Hertogenbosch in 2014.

Schrijver van sf-verhalen vanaf 1971. Redacteur van enkele jeugdbladen.

Strijdbaar voorvechter van zwakkere groepen in de samenleving; oprichter Zelfk(r)ant; had moeite met gezag. Schreef ook gedichten en oorlogsroman *Zwangere soldaat*

Cornelis Verhoeven

Geboren in Udenhout in 1928 en overleden in 's-Hertogenbosch in 2001.

Na een afgebroken priesteropleiding studeerde hij in Nijmegen klassieke talen, wijsbegeerte en godsdienstwetenschap. Leraar klassieken Marialyceum

1982: hoogleraar filosofie klassieke oudheid

1987: hoogleraar metafysica en haar geschiedenis

Naast de filosofie en de cultuurkritiek, is een aantal geschriften ook autobiografisch van aard.

Cor Versteeg

Geboren in 1930 in Utrecht maar al sinds de jaren 60 Bosschenaar.

Componist, illustrator, tekenaar, schrijver

Reclametekenaar en ontwerper bij De Gruyter

Vanaf 1970 doet Cor 32 keer mee aan het Kwékfestijn

In 2014 krijgt hij de Kwékfestijn oevreprijs uit handen van Peer van den Muggenheuvel

Marianne Keser

Geboren en overleden in 's-Hertogenbosch (1932 – 2018)

Marianne was een bekende persoonlijkheid, niet alleen vanwege de door haar geschreven kinderboeken en historische romans maar ook door haar aandeel in diverse Bossche musicals en revues.

In 2001 werd ze uitgeroepen tot Bosschenaar van het jaar voor haar inzet en verdienste op cultureel gebied voor de stad. Boeken o.a.: *Het Meesterteken*. Het verhaal van de erwtenman. *Anna van Hambroeck*. *Lieve Vrouwe*.

Frank Herzen

Geboren in 1933 als Frans Willem van Emmerik en overleden in 's-Hertogenbosch in 2007.

1966: wint prijs met verhaal *Het net* en wordt fulltime schrijver; meer dan 120 boeken

1970: beste jeugdboek van het jaar (nu: Gouden Griffel) voor *De zoon van de woordbouwer*

Jan Kersten

Geboren en overleden in 's-Hertogenbosch (1935 – 2018)

Jazzmusicus, zanger en bespeler van uiteenlopende instrumenten, dichter van speelse, Bossche en amoureuze rijmpjes.

John van den Heuvel

Geboren en overleden in 's-Hertogenbosch (1937 – 2008)

Schilder en schrijver; liet zich o.a. inspireren door Jeroen Bosch

Zijn inspiratie kwam ook in dichtvorm tot uiting. In de jaren 80 publiceerde hij rijmen in De Bossche Omroep en die zijn ook in bundeltjes gevat

Jeroen Brouwers

Geboren in 1940 in Batavia. Zijn ouders woonden in 's-Hertogenbosch waar hij na de

jappenkampen ook komt te wonen. (Kerkstraat) Hij woont er tot zijn 10^e waarna hij naar een pensioonaat moet van zijn ouders

Hij kijkt daar o.a. op terug in *Het verzonkene*. Ook in zijn boek 'Alles echt gebeurd', zijn memoires, schrijft hij over Den Bosch. 2018: eredoctoraat Radboud Universiteit Nijmegen

Cor Swanenberg

Geboren in Rosmalen in 1942

Schrijver, verteller, zanger, dialectkenner

1997: Ad de Laatprijs voor verdiensten voor het Brabants dialect 2016: Brabant Bokaal van Prins Bernard Cultuurfonds wegens grote verdiensten voor Brabantse taal en muziek Werkt veel samen en treedt geregeld op met zijn vrouw Nelleke de Laat.

Ewald Vanvught

Geboren in 's-Hertogenbosch in 1943.

Auteur en fotograaf

Romandebuut: *Een bijzonder vreemde dief*

Van 1964 tot 1967 maakte Van Vught voor het wekelijkse VARA-radioprogramma *Uitlaat* reportages met Wim de Bie

Van Vught verzorgde diverse tentoonstellingen, o.a. over Nederlands-Indië en over rebelse schrijvers

Peter H van Lieshout

Geboren in 's-Hertogenbosch in 1946, overleden in Amsterdam in 2017.

Schrijver, dichter, vertaler

Debuut: *De Generalenrevolutie*

Augustus 1966: poëziehappenings (start met Hans Vlek en Frans Kuipers)

Zijn aangekondigde roman *Bossche Getijden* is nooit verschenen.

Hans Vlek

Geboren in Amsterdam in 1947, overleden in 's-Hertogenbosch in 2016.

Dichter vol passie; Animator poëziehappenings

Verzorgd en overleden in Reinier van Arkel

Paul Glaser

Geboren in 1947, kort na de tweede wereldoorlog. In 2010 verscheen *Tante Roosje*, het boek met Paul Glaser's indringende verhaal.

Chris Huinder

Geboren in Jakarta in 1950 en overleden in Vught in 2018.

Politicaloloog, kunsthistoricus, schrijver. Hij debuteert laat als schrijver

Korte verhalen en romans

Bundel: *De wimpers van Franco*, bevat verhalen die in 's-Hertogenbosch spelen.

Piet Bosschenaar

Piet Bosschenaar was het pseudoniem van Petrus Johannes van Rooij ('s-Hertogenbosch, 4 januari 1865 – 's-Hertogenbosch, 14 december 1941). Hij was goudsmid gedurende zijn werkzame leven. Maar hij schetste in zijn artikelen ook een mooi beeld van Den Bosch in de jaren 1870 en van de teloorgang van de Bossche goud- en zilverindustrie.

Frans van Gaal.

Geboren (1948) en getogen Bosschenaar. Noemt zichzelf 'ondernemer in geschiedenis' door het schrijven van boeken en artikelen te schrijven, verhalen te vertellen, te onderzoeken te adviseren en te trainen.

Leon de Winter (zie ook wandeling)

Geboren in 's-Hertogenbosch in 1954. Hij is schrijver, columnist en filmer en is de tweede zoon van de Bossche handelaar Moos de Winter en Johanna Zeldenrust. De familie overleefde als enige in de familie de terreur van de nazi's. Op elfjarige leeftijd stierf de vader van De Winter aan een hartaanval. Toen hij twintig was, ging Leon naar de Filmacademie in Amsterdam. De Winter was in zijn studieperiode al begonnen met schrijven. Medio jaren tachtig verscheen zijn roman Kaplan. Naar aanleiding hiervan werd hij geïnterviewd door schrijfster Jessica Durlacher die later zijn echtgenote zou worden. Zij kregen twee kinderen. De roman Kaplan heeft sterke autobiografische kenmerken zoals de jeugdjaren van de hoofdpersoon Kaplan in zijn geboorteplaats Den Bosch dat ook de geboorteplaats is van de auteur. Ook komen de karakters van de ouders van Kaplan sterk overeen met de ouders van De Winter.

Eric Alink

Hij is geboren in Den Bosch, waar hij woont en werkt. Aanvankelijk schreef hij voor de Volkskrant, later voor Brabantse media. Als redacteur is hij met name aan culturele initiatieven verbonden. Zijn werkvormen lopen uiteen: van interviews, reportages en columns tot eenakters, libretto's en podcasts. Naast journalist en schrijver is hij stadchroniqueur van Den Bosch. In die functie, die het college van B en W in 2010 in het leven heeft geroepen, schrijft hij onafhankelijk over onderwerpen die aan de stad raken. Dat resulteert jaarlijks in circa 25 stadskronieken die in het Brabants Dagblad en op www.boschekroniek.nl verschijnen. Inmiddels (aug 2023 geen vaste columnist meer van het Brabants Dagblad). Vaak gaan de columns over de 'onopgemerkte stervelingen' en de vergeten hoeken van de stad. Als hij het nodig vindt, neemt hij het stadsbestuur met kracht van argumenten op de korrel. Verder schrijft hij zogeheten 'tussentijdse teksten' over actuele zaken, zoals over de Bossche avondklokrellen in 2021. Daarnaast houdt hij vijf tot tien voordrachten per jaar.